

[Nyugati magyar költők antológiája, 1980](#)

[Nyugati magyar széppróza antológiája, 1982](#)

Nyugati magyar széppróza antológiája, 1982

TARTALOM, ELŐSZÓ

Tartalom

A Kiadó előszava
Publisher's preface
A szerkesztő előszava

Cs. Szabó László

Karácsonyi oroszlánok
Erősebb a halálnál

Határ Győző
Boszorkányégetés

Tardos Tibor
Tengeri

Sztáray Zoltán
A korinthusi pásztor

Domahidy András
Kaláberparti a strandon

Domahidy Miklós
Az osztrák vádlott

Halász Péter
Török örökség
Lányom könyve

Vásárhelyi Vera
Bettina

Monoszló Dezső
A jelentés

Györgyey Ferenc

Történetem Margarettel

Lökkös Antal

Van-e az arkangyalok sisakján tollbokréta?

Romantikus történet

Karátson Endre

Töredékek a Paradicsom visszahódításából

Kabdebó Tamás

Mimi

Tanulóévek

András Sándor

Hazatérés

Márton László

A gyönyörrelven túl

Nocturnes

Nagy Pál

Reménység, hosszú évek

Imago!

Elaborintus

Czigány Lóránt

Elfogadott királycsel

Házi feladat kezdőknek

Halász György

A különös bordélyház

Ferdinandy György

Krokodil grósz

Az elveszett gyermek

Fagyöngy

Bujdosó Alpár

Amennyit ad az úr

Részlet az "1 és 2 között az Erzsébet hídon" című kötetből

Skarabeus

Fényszórók

Papp Tibor

A szobában

Tördelékek

Perneczky Géza

Az ablak

Az aranyhorda

Találkozás a végtelennel

Zalán Magda

Nyár az aszfalton

Sárközi Mátyás

Útban Kijev felé

Az első év

Hendi Péter

Az elfelejtett nap

Csillag Ádám

Apádra ütsz

Életrajzi és könyvészeti jegyzetek

A szerkesztő előszava

Mi sem természetesebb, mint 1956 huszonötödik évfordulóján vizsgálat alá venni: hogyan gazdálkodtunk a ránk bízott talentummal az elmúlt negyedszázad alatt. A nagy összegezések évadját éljük: a nyugati magyar költők reprezentatív berni antológiája után 1981-ben e seregszemle budapesti változata is megjelent.

Jelen válogatás mégsem tekinthető e két költői antológia természetes folytatásának, szépprózai megfelelőjének. A berni és a budapesti kötetek hosszú sor láncszemei: hogy csak a legfontosabbakat említsem, 1953-ban Cs. Szabó László, 1956-ban Csiky Ágnes Mária, 1959-ben Szabó Zoltán, 1969-ben Gömöri György és Juhász Vilmos - Határ Győző előszavával - szerkesztett magyar költői antológiát Nyugaton. Három évtized alatt több mint féltucat többé-kevésbé sikerült gyűjtemény mérte fel a nyugati magyar költészetet.

Antológiánk a felsoroltakkal ellentétben a szó szoros értelmében úttörő vállalkozás. Hihetetlen, de igaz: szépprózánk első antológiáját tartja a kezében az olvasó.

Az itt következő jegyzetek nem elemzik, értékelik vagy rangsorolják gyűjteményünk anyagát. Nem kívánjuk azt összehasonlítani sem a magyarországi, sem pedig a világirodalom tendenciáival. Meggyőződésem, hogy a művek magukért beszélnek. A szerkesztő munkája

befejeződött a válogatással, az értékelés az irodalomtudomány, az elemző kritika feladata. A félreértések elkerülésére jegyzem meg, hogy a szerzőknek juttatott kisebb-nagyobb terjedelem sem burkolt rangsorolás.

Az elmúlt év munkájáról kívánnak beszámolni ezek a jegyzetek, vagyis arról, hogy miként született meg ez az antológia.

A szerkesztő első felfedezése: a nyugati magyar irodalomra nem áll a megállapítás, hogy "poétanemzet" vagyunk. A költői antológiák mintegy félszáz résztvevője között - ebben minden kritikusunk egyetért - , egy-két kivételtől eltekintve, valamennyi arra érdemes költő jelen van. Prózaíróinkról viszont - egy gyors számítás bárkit meggyőzhet e felől - csak százon felüli listákat lehet összeállítani. Másrészt, ha poétáinkról szólva helyes is a megállapítás, hogy embertelenül nehéz körülmények között vállalták a magyar költő hivatását, hogy az írásért, az anyanyelvi önkifejezésért, a nyelvi hűségért nap mint nap újra meg kell küzdeniük, prózaíróink jelentős részére mindez, így, nem áll. Az antológiában szereplők kétharmada sikerrel illeszkedett be egy-egy nyugati irodalom vérkeringésébe, könyveik megtalálhatók az angol, a francia, a német, a svéd könyvesboltok kirakataiban. Nehézségeik más természetűek: a nyelvváltással, a kétnyelvűséggel kapcsolatosak.

E százon felüli gárdából kellett a szerkesztőnek válogatnia. Egy olyan névsorból, amelyben egymást követik a nyugati irodalmakban is jól hangzó, közismert nevek.

Első, fájdalmas, de elkerülhetetlen műtét: kizárólag a novellára, az elbeszélésre, a regényre kellett szorítani az antológia anyagát. Ki kellett hagyni a tanulmányokat, az irodalmi riportot, a szociográfiát, a dokumentumokat, az esszét. Albert Páltól Szabó Zoltánig legalább kéttucat egészen kiváló író maradt ki e megszorítás miatt.

Mindez azonban korántsem oldotta meg a szerkesztés gondjait. Elkerülhetetlennek bizonyult a "nyugati magyar író" fogalmának tisztázása is. Irodalmon kívüli szempontokat nem vettem figyelembe, de antológiánkba Nyugaton élő, alkotó és publikáló írókat vettem fel, ez azt hiszem természetes.

Hozzá kell azonban tennem: elsősorban magyar nyelvű írókat, még akkor is, ha ez a követelmény olyan nevektől foszt meg, mint példának okáért Mikes György, Koestler Artúr,

Hans Habe, Arnóthy Kriszta vagy Kishont Ferenc, akik ugyan írtak vagy írnak magyarul, gyakran nemes gesztussal magyarnak is vallják magukat, de mégiscsak elsősorban angol, német, francia vagy izraeli írók.

Másrészt: nyugati magyar írónak lenni nemcsak állapot, hanem állásfoglalás. Sem az önkéntes belső száműzetésbe vonultak előbányászása, sem az íróavatás ennek az antológiának nem feladata. Nem az én emberem, aki letette a lantot, sem pedig az, aki még nem tette le a garast. Nem vettem fel továbbá azokat sem, akik nem a szépprózában szereztek maguknak írói nevet, és akiknek így csak "harcos pihenője" a szépirodalom.

A vizuális szövegeket viszont - a költői antológia szerkesztőjével, Kemenes Géfin Lászlóval egyetértésben - prózai indítékúnak érzem. Ezért nem közölte őket ő, és ezért közli őket ez az antológia.

A részvételre felszólított szerzők közül ketten, Márai Sándor és Vajda Albert úgy határoztak, hogy nem vesznek részt az antológiában. A szerkesztő javaslatai és a kiadó lektorátusa döntése eredményeként tehát huszonhat író műveiből áll ez a kötet. Hiába íródtak Nyugat-Európában, Észak - és Dél-Amerikában, Ausztráliában, szoros egységet alkotnak. A figyelmes olvasó könnyen fel fogja fedezni közös vonásaikat.

Említettük íróik kétlakiságát: témaválasztásuk ezzel összefüggő meglepetéseket tartogat. A nyugati magyar széppróza táptalaja, anyaga nem az óhaza, hanem az új környezet, a Nyugat. A megvizsgált írások egyharmada foglalkozik a befogadó országgal, többnyire enyhe iróniával, de belülről szemlélve valóságukat. Az idegenség témaköre jön sorrendben utána, ezt pedig az általános emberi témák követik. Csak negyedik helyen áll ezen a listán az óhaza. A felsorolás önmagáért beszél, válogatásom ezen az arányon alig változtatott.

Befejezésül hadd fejezzem ki köszönetemet önzetlen segítségéért Cs. Szabó Lászlónak, aki fáradozást nem kímélve bocsátotta rendelkezésemre gazdag élettapasztalatát, és Szépfalusi Istvánnak, a lektori munkaközösség vezetőjének, aki nélkül soha nem láthatott volna napvilágot ez az antológia.

San Juan de Puerto Rico, 1982. június 30.
Ferdinandy György

[Nyugati magyar esszéírók antológiája, 1986](#)